

‘De beste werken die ik heb gemaakt, begrijp ik soms zelf niet eens’

Kunstenaar Cas van Deurssen (1994) is in zijn werk op zoek naar balans, zonder die balans te willen vinden. Daarnaast is hij altijd op zoek naar nieuwe manieren van maken en experimenteert hij met materialen.

Tekst: Birgit Barten

De deuren van de loods in Groningen rollen omhoog. Achter die deuren gaat een ruimte schuil gevuld met bouwmaterialen en helemaal achterin vind je het atelier van de kunstenaar. Cas zijn Brabantse tongval verraadt dat hij uit Deurne komt. Zijn atelier is gevuld met zijn werken, die overigens bijna allemaal meters breed zijn. Tegen de wanden aan staan ze verticaal gestapeld.

Cas studeerde aan kunstacademie AKV Sint Joost in Den Bosch. In het derde jaar van zijn studie in Den Bosch vertrok hij voor zijn minor naar Berlijn toe. “Daar heb ik heel veel uitgehaald.” Toen hij terugkeerde naar Den Bosch vond hij alles een herhaling. “Dezelfde gesprekken, dezelfde leraren. Ik wilde een switch maken en mijn ex wilde graag naar Groningen, dus ik heb me op Academie Minerva aangemeld en ben vertrokken. Ik ben hier inmiddels een beetje blijven plakken”, vertelt Cas. Wie weet vertrekt hij volgend jaar ergens anders heen. “Misschien naar het buitenland, misschien naar een andere stad”, waar hij precies neerstrijkt, weet hij zelf ook nog niet.

In 2020, hartje corona, studeerde hij af in Groningen. Zijn afstuderen werd bekroond met een Buning Brongers Prijs. Tijdens de pandemie ging Cas op zoek naar een baan en kwam terecht bij Bob Bouw en is daar blijven hangen. In de tussentijd ging hij door met zijn kunst en heeft laatst toezegging van het Mondriaan Fonds gekregen, de Artist Start. Volgend jaar staat Cas op ART Rotterdam.

Verf en gereedschap

Naast kunstwerken vind je ook flesjes bier op de grond, peuken en evenveel gereedschap als tubes met verf. Dat Cas bij een bouwbedrijf werkt, zorgt ook voor de nodige inspiratie. “Ik kom veel verschillende materialen tegen op de bouw en dat werkt tegelijkertijd als inspiratie voor mijn kunst.”

“Als je goed kijkt, zitten er in mijn werk veel materialen die ik dagelijks op de bouw gebruik.” Denk hierbij aan polycarbonaat, pvc of het rubber wat je vindt op platte daken. “Ik zou zo met een winkelkarretje op de bouw kunnen rondlopen. Zodra het in mijn studio ligt, vindt het zijn weg wel in het werk. Ik probeer erop te letten dat bouwmaterialen niet ogen als bouwmaterialen. Het moet niet zo zijn dat als je naar mijn werk kijkt, dat je denkt ‘oh dat zit ook bij mijn oma in de keuken’. Dat zit het wel, maar als ik het in het werk zie, denk ik niet aan een badkamer of een leidingwerk. Ik probeer de originele referentie die mensen hebben bij materialen niet de boventoon te laten voeren. Of zelfs te laten verdwijnen.”

Hoe zou je je werk omschrijven?

Experimenteel. Het is lastig om zelf te omschrijven. Mensen zijn vaak onder de indruk en kijken er lang naar. Je vangt het niet in een oogopslag. Het is ook vrij divers en vrij ruimtelijk, Ik maak geen platte schilderijen.”

Wat is voor jou een schilderij?

“De term schilderij is voor mij langzaam aan het vervagen. Wat is de definitie van schilderen? Is het alleen schilderen als je het met verf doet? Of als het aan de muur hangt? Ik denk dat mijn werk meer richting wandobjecten gaat. Ik probeer er vanaf te stappen dat iets plat aan de muur hangt, ik houd wel van werk dat iets ruimtelijks heeft.”

Hoe komt een werk van jou tot stand?

“Dat wisselt. Ik ben altijd op zoek naar nieuwe manieren van maken. In mijn laatste werken zie je dat ik vrij sculpturaal te werk ga. Je ziet het bijvoorbeeld in de kettingen die achter het werk lopen, maar ook aan de paarse strepen die weer refereren aan het aluminium frame. De gele vlakken komen voort uit een kast. Het hoeft niet heel veel te betekenen. Ik laat me inspireren door het dagelijks leven. Dat varieert van architectuur tot materialen op werk, maar ook door hoe dingen in elkaar zitten, gesprekken die ik heb met mensen, dingen die ik op straat vind.”

De titels van zijn werken ontstaan op dezelfde manier als hoe een werk tot stand komt: “door een appje wat ik krijg of iets wat ik op straat vind. Het komt allemaal vrij spontaan. Inspiratie kan uit alles komen. Ik werk niet met een vast thema. In die zin ben ik geen conceptuele maker. Wanneer ik te veel in een kader werk, dan sluit ik mijn gedachten daarmee af voor mijn gevoel. Vaak ontstaan werken gewoon en zolang het zo blijft gaan, blijf ik op deze manier werken. Als ik op het punt kom dat ik denk dat het niet meer vernieuwend is, dan maak ik een omslag. Dan ga ik op zoek naar een ander medium, met fotografie, scans of tekeningen. Puur om even iets anders te doen.”

Werken ontstaan vaak doordat ze ontstaan. “Ik hoef niet altijd volledig te begrijpen wat het is. De beste werken die ik heb gemaakt, begrijp ik zelf niet eens. Die zijn met een bepaalde snelheid gemaakt of zijn van begin tot eind zo vloeiend ontstaan. Daar heb je dan voor mijn gevoel weinig grip op. Hoewel ik merk dat mijn werken de laatste tijd steeds meer doordacht zijn, waar ik eigenlijk wel vanaf wil stappen. Voorheen - toen ik meer schilderde - begon ik vaak opnieuw en opnieuw door een doek continu over te schilderen en dan weer te kijken. Dat is een constant proces van geven en nemen. Dat zie je bij mijn laatste werken juist een stuk minder. Er zijn weinig stappen geweest die ik weer weg heb gehaald. Hoe dat komt? Dat komt ook doordat ik met duurdere materialen werk, waardoor je wat beter nadenkt over wat je doet. Al vind ik dat soms ook belemmerend.”

“Als je veel met transparante materialen werkt, is er geen weg terug. Zet je op een doorschijnend katoenen doek een rode streep, kun je ‘m niet meer weghalen. Het zorgt ervoor dat ik meer nadenk over wat ik doe met een doek, wat ik zelf belemmerend vind. Hoe dunder een materiaal is, hoe voorzichtiger je gaat werken. Op papier werk ik op de manier hoe ik eigenlijk op een doek zou willen werken. Dan zie je toch weer die terughoudendheid. Dat zijn toch weer die materiaalkosten. Hoewel geld geen rol zou moeten spelen, doet dat het natuurlijk wel. Het kan ook inspireren, want wat ik op een velletje papier maak, kan me inspireren voor een groot doek.”

Te zwaar om te tillen

Cas loopt naar een wand om recente werken te laten zien; waaronder een van metaal. “Deze is eigenlijk te zwaar om te tillen”, vertelt hij terwijl hij andere werken wat verschuift. “Dit werk weegt misschien wel honderd kilo. Dit werk hoort bij een ander werk, maar ik wist nog niet helemaal zeker dat ze ook echt bij elkaar hoorden. Zolang de hoogte maar hetzelfde is, kan ik daar altijd nog in wisselen. De breedte mag verschillen maar ik vind het wel fijn als de hoogte hetzelfde is. Ik werk vaak aan verschillende doeken tegelijk. Soms schilder ik alles over en begin ik opnieuw, tot ik de samenhang zie. Zodra ik dingen samenvoeg, gaat de bal rollen. Het is puzzelen de hele tijd.”

Vooraf kijken

“Negentig procent van de tijd zit ik hier op een stoel alleen maar te kijken. Zo kan het zijn dat ik maar 3 uur schilder van de 27 uur. Ik kijk dan vooral naar de samenhang. Wat is er en wat is er nog niet.” Terwijl Cas wijst naar het drieluik voor zich, vertelt hij dat hij laatst dacht dat het werk klaar was. “Een week later, moet ik dat gevoel nog steeds hebben, anders moet ik iets veranderen. In diezelfde sfeer; deze doeken horen oorspronkelijk ook niet bij elkaar. Daarom hebben mijn grote doeken allemaal hetzelfde formaat. Soms besluit ik van een tweeluik een drieluik te maken.”

Twee formaten

“Er zijn maar twee formaten waar ik mee werk”, vertelt Cas, terwijl hij zich een weg baant tussen tekeningen die op de grond liggen en loopt richting de wand waar naast een drieluik van 4,5 meter breed ook twee kleinere werken van 30 bij 30 centimeter hangen. “Een formaat van 1 bij 1,5 meter, daar kan ik niets mee. Dat heeft te maken met de materialen die ik gebruik. Op klein formaat een groot gebaar maken, dat werkt. Maar ook op een groot formaat kun je veel kwijt. Op zo’n tussenformaat werken diezelfde materialen voor mijn gevoel niet. Op een A4 komt een potloodstreep tot zijn recht, maar dat is op een middenformaat doek te klein. Ik schilder vrij rauw, en dat komt niet goed over op een middenformaat.” Bij werken van 30 bij 30 centimeter zit er een limiet aan hoeveel je erin kunt stoppen. Je kunt niet eindeloos doorgaan bij zo’n werk. “Soms voelen ze aan als close-ups van de grotere werken die ik maak.”

Kijk je op tegen kunstenaars?

Kunstenaars komen en gaan vaak. Dat zie ik bij veel kunstenaars die ik waardeer. Ze hebben overigens ook niet direct invloed op mijn werk. Met het werk dat ik nu maak, voel ik een sterke relatie met de werken van Richard Tuttle. Dat merk ik vooral bij de kleinere werken waar ik nu mee bezig ben. Maar ook Sebastian Helling en Torey Thornton zijn kunstenaars die ik waardeer. Zij hebben een soort van dezelfde mentaliteit; vrij spontaan. Niet te veel vooraf uitgedacht of vasthoudend aan wat het moet zijn. Elke stap is weer een andere. Niet elke stap hoeft te leiden tot een eindresultaat.”